Vuoden 2027 talousarvio ja vuosien 2028-2030 taloussuunnitelma (KV)

1335/02.02.00/2026

Kaupunginhallitus 02.11.2026

Kuntalain 110 §:n mukaan valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (suunnitelmakausi). Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi.

Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talous-arviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet.

Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan.

Talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Määräraha ja tuloarvio voidaan ottaa brutto- tai nettomääräisenä. Talousarviossa ja -suunnitelmassa on käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa.

Kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota.

Kuntatalouden kehitys

Kuntatalouden tilanne heikkenee edelleen vuonna 2026. Kuntien omista sopeutustoimista huolimatta toimintakulut kasvavat 2,7 prosenttia. Toimintakuluja kasvattavat erityisesti henkilöstövaltaiselle kunta-alalle sovitut palkkaratkaisut, jotka kasvattavat kuntasektorin työvoimakustannuksia. Kuntasektorin kustannuksia kuvaava peruspalveluiden hintaindeksi kasvaa keskimäärin 3,3 prosenttia vuodessa. Kuntien toimintatuotot kehittyvät kuluvana vuonna maltillisesti.

TE-palvelu-uudistuksen myötä kunnat vastaavat osasta työttömyysetuuksien rahoitusta, mikä tekee kuntataloudesta suhdanneherkemmän, sillä tulojen lisäksi myös menot reagoivat työllisyyskehitykseen. Avustusmenot pysyvät korkealla tasolla työttömyyden pysyessä korkeana. Kuntien verotulot kääntyvät kasvuun edellisvuodesta ja kasvavat 4,9 prosenttia erityisesti kunnallis- ja yhteisöveron vahvan kehityksen myötä. Valtionosuudet kasvavat noin 4,0 prosenttia. Kasvua kuitenkin hidastavat valtionosuuksiin tehtävät vähennykset kuten indeksijarru ja määräaikaiset tason vähennykset. Vuosikate vahvistuu hieman edellisvuodesta, mutta tilikauden tulos heikkenee ja pysyy niukasti positiivisena, kun vuoden 2025 tulosta parantaneet kertaluonteiset erät poistuvat. Toiminnan ja investointien rahavirta heikkenee 300 milj. euroa 1,1 mrd. euroa alijäämäiseksi.

Vuonna 2027 toimintakulut kasvavat 2,9 prosenttia palkankorotusten ollessa suurimmillaan, ja korotusten ennakoidaan ylittävän yleisen ansiotasokehityksen. Toimintatulot kasvavat vain 0,2 prosenttia, ja toimintakate heikkenee 4,2 prosenttia painuen 16,6 mrd. euroa negatiiviseksi. Verotulojen kasvu on 3,8 prosenttia. Kuntien tuloja heikentävät erityisesti valtionosuuksiin kohdistuvat vähennykset, joista merkittävimmät ovat indeksijarrun kertaluonteinen nosto 2,8 prosenttiin vuonna 2027 sekä kustannustenjaon tarkistus. Valtionosuudet supistuvat edellisvuodesta. Vuosikate heikkenee ja kattaa poistot niukasti, minkä vuoksi kuntatalouden tilikauden tulos jää lähes nollaan. Kuntatalouden toiminnan ja investointien rahavirta on ennustejaksolla heikoimmillaan vuonna 2027, jolloin se painuu 1,4 mrd. euroa alijäämäiseksi.

Kuntien peruspalvelujen painopiste säilyy sivistys- ja kulttuuripalveluissa, joiden yhteenlaskettu palvelutarve on aleneva. Tarpeen supistuminen välittyy menoihin kuitenkin vain osittain, sillä palveluverkon, henkilöstörakenteen ja lainsäädännöllisten velvoitteiden jäykkyydet hidastavat menojen sopeutumista palvelutarpeen mukana. Lisäksi varhaiskasvatuksen osallistumisaste ja erityisen tuen tarve ovat viime vuosina kasvaneet. Näistä syistä palvelutarpeen pienenemisen menoja laskevaa vaikutusta on ennusteessa hieman loivennettu.

Väestökehitys eriyttää kuntia toisistaan. Syntyvyyden lasku ja maan sisäinen muuttoliike heikentävät muuttotappiokuntien tulopohjaa ja vähentävät niiden työikäistä väestöä, kun taas kasvukeskuksissa väestön lisääntyminen ylläpitää voimakkaita investointitarpeita. Kokonaisuutena kuntahallinnon investoinnit pysyvät ennustejaksolla korkealla tasolla, vaikka investointinäkymät ovat osassa kuntia laskevia. Valtaosa panostuksista kohdistuu välttämättömään perusinfrastruktuuriin, kuten rakennuksiin ja teihin, ja tasoa ylläpitävät osaltaan myös vihreän siirtymän investoinnit.

Kuntatalouden toiminnan ja investointien rahavirta heikkenee lähivuosina, mutta tulojen ja menojen epätasapaino vähenee hieman, kun osa määräaikaisista valtionosuusleikkauksista päättyy ja henkilöstömenojen kasvu hidastuu. Kuntatalouden vuosikate ei kuitenkaan riitä kattamaan nettoinvestointeja ja toiminnan ja investointien rahavirta pysyy keskimäärin 1,1 mrd. euroa negatiivisena vuosina 2028–2030. Lainakanta kasvaa vuoden 2026 noin 22,4 mrd. eurosta noin 26,3 mrd. euroon vuoteen 2030 mennessä.

Suhdannevaihtelut välittyvät kuntatalouteen aiempaa voimakkaammin erityisesti verotulojen ja työttömyyskustannusten kautta. Kuntien omat sopeutustoimet voivat vahvistaa rahoitusasemaa ennakoitua enemmän, jos palveluverkon ja henkilöstömenojen sopeuttamisessa onnistutaan odotettua paremmin. Toisaalta sopeutustoimien epäonnistuminen, työllisyystilanteen heikentyminen tai geopoliittisen tilanteen kiristyminen voivat kasvattaa menoja ja heikentää tuloja ennustettua nopeammin.

Kaupungin talouden toteumanäkymät vuonna 2026

Kaupungin vuoden 2026 käyttötalouden toimintakatteen tämän hetken toteutumaennuste on n. 2,8–2,9 miljoonaa euroa talousarviota parempi. Kuntaliiton 26.9.2026 päivitetyn veroennustekehikon mukainen arvio kunnan verotuloista 2026 on 111,5 milj. euroa, kun talousarviossa verotuloiksi on arvioitu 113,7 milj. euroa. Verotuloennuste on vähän yli 2,2 milj. euroa talousarviota pienempi. Valtionosuuksia odotetaan (Kuntaliiton julkaisu 22.9.2026) kertyvän tänä vuonna 29,3 milj. euroa, kun talousarviossa on 29,5 milj. euroa. Valtionosuuksia tulee tämän tiedon

mukaan noin 225 000 euroa vähemmän talousarvioon verrattuna. Vuosikate on ennusteen mukaan noin 400 000 euroa talousarviota parempi. Poistot ovat 1,9 milj. euroa arvioitua suuremmat. Tämä heikentää tilikauden tulosta ja tilikauden tämän hetken ennuste on, että tulos tulemaan olemaan n. 5,4 milj. euroa alijäämäinen. Tulos on n. 1,5 milj. euroa heikompi kuin talousarvio.

Vuoden 2027 talousarvion ja vuosien 2028–2029 taloussuunnitelman laadinta

Lohjan kaupungin toimintamenojen kasvun arvioidaan olevan 2,6 % ja toimintatuottojen 6,7 %. Toimintakate on lähes sama edelliseen vuoteen verrattuna.

Kaupunkitasolla ulkoiset toimintatuotot ovat 35,3 milj. euroa ja kulut 162,2 milj. euroa. Toimintakatteeksi muodostuu 126,7 milj. euroa.
Verotulot on arvioitu varovaisuusperiaatteen mukaan olevan ensi vuonna 115,7 milj. euroa ja valtionosuudet 29,0 milj. euroa. Vuosikatteeksi muodostuu 15,8 milj. euroa ja 19,6 milj. euron poistojen jälkeen tilikauden tulos muodostuu 3,8 milj. euroa alijäämäiseksi.

Suunnitelmavuosien 2028–2029 osalta toimintatuotot ja -kulut on arvioitu yleisen kustannustason nousun mukaisesti.

Merkittävimmät muutokset taloussuunnittelukaudella

Kustannuksien lisäyksissä on merkittävimpinä erinä otettu huomioon valtakunnallisten palkkaratkaisujen ja henkilösivukulujen muutokset henkilöstökustannuksissa. Lisäksi on otettu huomioon tiedossa olevat lakisääteisten tehtävien ja velvoitteiden muutokset.

Valtionosuudet on otettu huomioon nykyjärjestelmän mukaisesti. Vuoden 2027 valtionosuuksiin sisältyy mm. indeksileikkauksen kiristäminen ja lisäleikkaus mutta myös pieni lisäys. Valtiovarainministeriön ja Kuntaliiton syyskuun 2026 ennakollisen valtionosuuslaskelman mukaan Lohjan kaupungin valtionosuudet pienevät reilulla 100 000 eurolla vuoden 2026 tasosta. Luvut täsmentyvät loppuvuoden aikana, ja päätös saadaan joulukuussa.

Verotulojen arvioidaan kokonaisuudessaan kasvavan vuonna 2027. Verotulojen kehitys on riippuvainen yleisestä taloudellisesta tilanteessa, työttömyyden sekä ansiotason kehityksestä. Kiinteistöveroissa ei arvioida tapahtuvan merkittäviä muutoksia. Myös valtion päätöksillä on vaikutusta kuntien verotulotuottoihin. Näistä johtuvat muutokset kompensoidaan pääsääntöisesti osana valtionosuuksia. Lohjan kaupungin verotuloarvio vuodelle 2027 on melkein 5 miljoonaa euroa korkeampi kuin vuonna 2026. Verotuloarviot perustuvat Suomen Kuntaliiton arvioihin syyskuussa 2026. Summat täsmentyvät talousarviovalmistelun edetessä.

Kaupunginjohtajan talousarvioesitys

Kaupunginhallitus antoi vuotta 2027 koskevan talousarvion raamin kokouksessaan 15.6.2026 § 214. Talousarvion raamilaskelma vuodelle 2027 valmisteltiin vuoden 2025 tilipäätöksen, vuoden 2026 talousarvion ja vuotta 2026 koskevien talousennusteiden pohjalta. Talousarvioraamin asettamisella käynnistettiin kaupungin talousarvion ja taloussuunnitelman laatiminen.
Lohjan kaupungin vuoden 2025 tilinpäätös oli 1.506.850,54 euroa alijäämäinen ja talousarvion laatimisvuonna 2026 ennustettu tulos tulee

hyvin todennäköisesti olemaan alijäämäinen. Kaupungilla on kuitenkin myös vuoden 2026 jälkeen taseessa kertynyttä ylijäämää edellisiltä tilikausilta ja tämän takia ei ole velvollinen kattamaan vuonna 2025 syntynyttä tai vuonna 2026 syntyvää alijäämää talousarviossa tai taloussuunnitelmassa.
Kaupunginhallituksen talousarvion raamin päätöstä varten tehdyn teknisen pohjalaskelman vuosikate oli n. 13,1 milj. euroa ja tilikauden tulos olisi n. 6,5 milj. euroa alijäämäinen. Kaupunginhallitus päätti, että tuloslaskelmaan tulee sisällyttää 1,6 milj. euron sopeutus, jolloin tilikauden tulos olisi n. 4,9 milj. euroa alijäämäinen.
Lautakunnat ovat osaltaan käsitelleet talousarvioesityksensä ja yhtä lukuunottamatta hyväksyneet ne kaupunginhallituksen kehyksessä määritellyn suuruisena. Kaupunginjohtajan talousarvioesitys perustuu kaupunginhallituksen päättämään kehykseen. Talousarvioesitys sisältää 1,6 milj. euron talouden sopeutuksen. Talousarvioesitys ei sisällä verojen korotuksia.

Kehyksen hyväksymisen ja lautakuntien käsittelyn jälkeen talousarvioon on tehty keskitetysti tarkistuksia mm. henkilösivukulujen, poistojen, verotulojen, valtionosuuksien sekä rahoitustuottojen ja -kulujen osalta.

Talousarvio 2027 ja taloussuunnitelma 2028–2029 on laadittu vastuullisesti ja realistisesti, perustuen tämän hetken näkemyksiin talouden tilasta ja todennäköisistä kehityksen suunnista. Haasteet jatkuvat myös tulevina vuosina. Tulevat vuodet sisältävät paljon toimintaympäristöön liittyvää epävarmuutta.

Luonnos vuoden 2027 talousarviosta ja vuosien 2028–2029 taloussuunnitelmasta on oheismateriaalina.

Lautakuntien talousarvioesitykset

Lautakunnat ovat osaltaan käsitelleet talousarvioesityksensä. Vaikka kaupunginhallitus ei ole asettanut kehystä lautakuntatasoisesti, on talousarviovalmistelua varten laskettu kullekin lautakunnalle laskennallinen kehys, joka perustuu kaupunginhallituksen hyväksymään tekniseen pohjalaskelmaan.

Lautakuntakäsittelyjen jälkeen on tehty joitakin muutoksia, joista suurin on ICT-kulujen keskittäminen konsernipalveluihin.
<u>Lautakuntien esitykset:</u>

Ulkoinen toimintakate			
Sivistyslautakunta, miljoonaa euroa	**TA2027**	**TS2028**	**TS2029**
Laskennallinen kehys	-69,5		
Lautakunnan päätös	-69,5		
TA-esitys	-69	-72	-74,1
Ero (laskennallisen ja esityksen välillä)	-0,5		

Ulkoinen toimintakate			
Kulttuuri- ja vapaa-ajan lautakunta, miljoonaa euroa	**TA2027**	**TS2028**	**TS2029**
Laskennallinen kehys	-10,4		
Lautakunnan päätös	-10,4		
TA-esitys	-10,3	-10,8	-11,1
Ero (laskennallisen ja esityksen välillä)	-0,1		

Ulkoinen toimintakate			
Tekninen lautakunta, miljoonaa euroa	**TA2027**	**TS2028**	**TS2029**
Laskennallinen kehys	-19,6		
Lautakunnan päätös	-17,8		
TA-esitys	-17,6	-18,7	-19,3
Ero (laskennallisen ja esityksen välillä)	-2		

Ulkoinen toimintakate			
Kaupunkikehityslautakunta, miljoonaa euroa	**TA2027**	**TS2028**	**TS2029**
Laskennallinen kehys	-16		
Lautakunnan päätös	-16,4		
TA-esitys	-15,7	-17	-17,5
Ero (laskennallisen ja esityksen välillä)	-0,3		

Ulkoinen toimintakate			
Työllisyys- ja elinkeinolautakunta, miljoonaa euroa	**TA2027**	**TS2028**	**TS2029**
Laskennallinen kehys	-2,9		
Lautakunnan päätös	-3,1		
TA-esitys	-3,1	-3,2	-3,3
Ero (laskennallisen ja esityksen välillä)	0,2		

Ulkoinen toimintakate			
Ympäristöterveyslautakunta, miljoonaa euroa	**TA2027**	**TS2028**	**TS2029**
Laskennallinen kehys	-0,3		
Lautakunnan päätös	-0,3		
TA-esitys	-0,3	-0,3	-0,4
Ero (laskennallisen ja esityksen välillä)	0,1		

Ulkoinen toimintakate			
Konsernipalvelut, miljoonaa euroa	**TA2027**	**TS2028**	**TS2029**
Laskennallinen kehys	-9,1		
TA-esitys	-10,8	-9,7	-9,9
Ero (laskennallisen ja esityksen välillä)	1,7		

Ulkoinen toimintakate			
Yhteensä, miljoonaa euroa	**TA2027**	**TS2028**	**TS2029**
Laskennallinen kehys	-127,8		
TA-esitys	-126,8	-131,7	-135,6
Ero (laskennallisen ja esityksen välillä)	-0,9		

Investoinnit ja rahoitus

Investoinnit ovat 27,0 milj. euroa ja koostuvat suurelta osin perusinvestoinneista (17,6 milj. euroa). Keskeisimpiä hankkeita ovat rakennusten PTS-korjaukset, katuverkoston ja vesihuollon perusparannukset. Käynnissä olevat ja käynnistyvät hankkeet sisältävät mm., Virkkalan päiväkodin, Mäntynummen monitoimijatalon sekä Taimiston liikuntapuiston.

Korkokustannusten arvioidaan nousevan maltillisesti korkean suojaustason takia. Kaikki uudet lainat joudutaan kuitenkin ottamaan aiempaa korkeampaan korkotasoon.

Rahoituslaskelman mukaan 25,0 milj. euron investointeihin on käytettävissä tulorahoitusta (toiminnan rahavirta) 13,4 milj. euroa. Jäljelle jäävä varsinaisen toiminnan ja investointien 11,1 milj. euron alijäämäinen nettokassavirta ja lainojen lyhennykset katetaan antolainojen lyhennyksillä, vieraan pääoman muutoksina käsiteltävillä liittymismaksuilla sekä lainanotolla. Lainakanta kasvaa 13,5 milj. eurolla. Vuoden 2026 talousarvion ja vuoden 2027 talousarvion perusteella kaupungin lainakanta vuoden lopussa olisi 218,5 milj. euroa, joka on n. 4 850 euroa asukasta kohden.

Lisätiedot Talousjohtaja Mikael Boström, mikael.bostrom(at)lohja.fi

Oheismateriaali Vuoden 2027 talousarvio sekä vuosien 2028–2029 taloussuunnitelma

Esittelijä Kaupunginjohtaja Ståhl Petra

Päätösesitys

Kaupunginhallitus päättää

1. käydä lähetekeskustelun kaupunginjohtajan talousarvioesityksestä. Asian varsinainen käsittely kaupunginhallituksen kokouksessa 9.11.2026.

2. tarkastaa pöytäkirjan tämän asian osalta kokouksessa.

Päätös

Tiedoksi kaupunginhallitus